

УДК 81'373.6

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-3-16>

Ганна ПОЛІНА,

orcid.org/0000-0001-5472-9858

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри романо-германської філології
Українського гуманітарного інституту
(Буча, Київська область, Україна) *annavpolina@gmail.com*

Катерина ОГУЛЬЧАНСЬКА,

orcid.org/0000-0001-7404-4207

студентка IV курсу кафедри романо-германської філології
Українського гуманітарного інституту
(Буча, Київська область, Україна) *annavpolina@gmail.com*

КОГНІТИВНА ЗНАЧУЩІСТЬ КОНЦЕПТУ KNIGHT/ЛИЦАР В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Стаття присвячена дослідженню місця культурного концепту KNIGHT/ЛИЦАР, і особливо тому внеску в його семантичне наповнення яке було зроблено носіями англійської лінгвокультури. Актуальність проведеного дослідження полягає в тому, що оскільки змістове наповнення культурно значущих концептів може досить суттєво змінюватись з плином часу, це певною мірою допомагає осмисленню процесів трансформації людської цивілізації – окремого культурного середовища, або культури в цілому. В процесі дослідження було проаналізоване відтворення концепту KNIGHT/ЛИЦАР в різні історичні епохи на прикладі знакових творів англійської художньої літератури різних часів, в яких піднімались питання лицарства та його ролі в культурі Великої Британії. В процесі аналізу сучасної структури знань, що формують концепт KNIGHT/ЛИЦАР були проаналізовані дефініції цього феномену, подані в сучасних англомовних словниках. В результаті дослідження місця культурного концепту KNIGHT/ЛИЦАР в англійській лінгвокультурі, були зроблені наступні висновки: перше, концепти, культурно актуальні у попередні епохи, не завжди зникають із сучасної концептосфери, навіть після того, як саме явище перестало бути елементом сьогоденного життя; в таких випадках часто комунікативно актуальними стають їхні узагальнені метафоричні значення, які номінують загальнолюдські цінності, висвітлюючи певний аспект їхнього змісту. І, по-друге, щодо зміни місця і змісту концепту KNIGHT/ЛИЦАР в національній картині світу зі зміною культурної епохи, хоча лицарство зникло як соціальний феномен, воно лишило після себе цілу низку етичних принципів; і тому основною метою концепту KNIGHT/ЛИЦАР завжди було представлення певної ідеальної моделі поведінки, яка ґрунтувалась у своїй більшості на загальнолюдських моральних цінностях.

Ключові слова: когнітивний, лінгвокультура, культурний концепт, структура знань, семантичне наповнення, лицарство.

Ganna POLINA,

orcid.org/0000-0001-5472-9858

PhD in Linguistics,

Associate Professor at the Department of Romano-Germanic Philology
Ukrainian Institute of Arts and Sciences
(Bucha, Kyiv region, Ukraine) *annavpolina@gmail.com*

Kateryna OGULCHANSKA,

orcid.org/0000-0001-7404-4207

Fourth-year Student at the Department of Romano-Germanic Philology
Ukrainian Institute of Arts and Sciences
(Bucha, Kyiv region, Ukraine) *annavpolina@gmail.com*

COGNITIVE SIGNIFICANCE OF THE CONCEPT KNIGHT / ЛИЦАР IN ENGLISH LINGUISTIC CULTURE

The article is devoted to the study of the place of the cultural concept KNIGHT / ЛИЦАР, and especially to the contribution to its semantic content which was made by the bearers of English linguistic culture. The relevance of the study is that since the content of culturally significant concepts can change significantly over time, it to some extent helps

to understand the processes of transformation of human civilization – a particular cultural environment, or culture as a whole. The study analyzed the reproduction of the concept of KNIGHT / ЛИЦАР in different historical epochs on the example of iconic works of English fiction of different times, which raised the issue of knighthood and its role in British culture. In the process of analyzing the modern structure of knowledge which forms the concept of KNIGHT / ЛИЦАР, the definitions of this phenomenon, given in modern English dictionaries, were analyzed. As a result of studying the place of the cultural concept KNIGHT / ЛИЦАР in the English language culture, the following conclusions were made: first, concepts culturally relevant in previous epochs do not always disappear from the modern concept sphere, even after the phenomenon ceased to be an element of today's life; in such cases, their generalized metaphorical meanings, which nominate universal values, highlighting a certain aspect of their content, often become communicatively relevant. And, secondly, regarding the change of place and content of the KNIGHT / ЛИЦАР concept in the national picture of the world with the change of the cultural epoch, although knighthood disappeared as a social phenomenon, it left behind a number of ethical principles; and therefore the main goal of the KNIGHT / ЛИЦАР concept has always been to represent a certain ideal model of behavior, which was based mostly on universal moral values.

Key words: cognitive, linguistic culture, cultural concept, knowledge structure, semantic content, knighthood.

Постановка проблеми. Постійний інтерес до лінгвокультурологічних досліджень, особливо до синхронічного та діахронічного аналізу різних лінгвокультурних реалій (концептів), обумовлений, перш за все, прискоренням процесів взаємодії і взаємопроникнення різних культур, а також взаємним впливом різних світоглядів (картин світу) в рамках однієї і тієї ж культури, яке ми можемо спостерігати в постмодерністську епоху. Крім того, змістове наповнення культурно значущих концептів може досить суттєво змінюватись і з плином часу. Тому такі глобальні концепти як «любов», «сім'я», або «сєнс життя» можуть мати несхоже семантичне наповнення не тільки в різних культурах, серед представників різних поколінь або соціальних верств населення в рамках однієї культури, а й, зрозуміло, в різні часи та епохи. Тому такі дослідження є актуальними не стільки як констатація цікавих фактів, скільки як осмислення процесів зміни людської цивілізації – окремого культурного середовища, або культури в цілому, і залежать вони від масштабності досліджуваного концепту.

Семантичне наповнення таких концептів як «Бог – релігія», «сєнс життя», «краса – потворність» або «добро – зло» в цьому сенсі дуже показові, оскільки в них зосереджені базові концепції моральних, матеріальних, інтелектуальних та естетичних цінностей, які є актуальними для всього людства, не тільки певної культури. Однак, вивчення і менш глобальних концептів, таких як «лицар», може прояснити певні принципи людської культури. А це, в свою чергу, позитивно впливає на процес міжкультурної комунікації та комунікації між представниками різних соціальних груп.

Аналіз наукових джерел та літератури. Концепт – явище багатопланове. Він є поняттям, що належить як мові, так і культурі, як психології, так і когнітивній науці; він є абстрактною сутністю, але відображає конкретну ділянку дійсності;

це – продукт роботи людського інтелекту, але також і функціонування людської психіки; його інформативне наповнення є як об'єктивним, так і суб'єктивним і, отже, він є результатом індивідуального процесу пізнання, і, одночасно з цим, елементом загальнонаціональної культури. Тому підходів до вивчення концептів існує багато, також, як і визначень концепту як явища. Серед них можна виділити дослідження Д.С. Ліхачова (Лихачев, 1993), який відмічає, що концепт є результатом зіткнення словникового значення слова з власним досвідом людини, тобто, підходить до концепту як феномену лінгвістичного; роботи О.С. Кубрякової (Кубрякова, 2002), а також З.Д. Попової та Й.А. Стерніна (Попова, Стернин, 2001), які представляють концепт, перш за все, як ментальне утворення, результат пізнавальної діяльності людини; підхід А. Вежбицької (Вежбицкая, 1999), яка трактує концепт як ідеальний об'єкт, який існує у психіці людини; і, на кінець, з точки зору Ю.С. Степанова, Г.Г. Слишкіна (Слышкин, 2000; Степанов, 1998) та їх однодумців, концепт є базовою одиницею культури, який, перш за все, є носієм культурно значущої інформації. І він є, відповідно, носієм не суто лінгвістичної інформації, але й цінностей культури, що за цією інформацією стоїть.

Що стосується аналізу концепту, то оскільки він розуміється як структурована інформація в голові людини, результат пізнання людиною навколишньої дійсності, то саме такий підхід вважається найбільш ефективним. Пріоритетним у вивченні структури концепту вважається фреймовий аналіз, або будовання певної моделі знань, де кожен тип інформації (якість, кількість, роль, дія, та інша інформація про досліджуване явище дійсності) займає в цій моделі своє місце. Теорією та практикою фреймового моделювання займались Ч. Філлмор (Филлмор, 1988), М. Мінський (Минский, 1979), С. Жаботинська (Жаботинская, 2010; Жаботинская, 2005).

Також існує багато підходів до класифікації концептів, за метою, за способом існування, за ступенем стійкості, за складністю структури, за рівнем актуальності та ін. цими питаннями в різні часи займались С. Аскольдов-Алексєєв, З. Попова та Й. Стернін, А. Бабушкін, М. Болдирев, В. Іващенко.

Це дослідження присвячено вивченню культурної актуальності концепту *KNIGHT/ЛИЦАР* в англійській лінгвокультурі, як його семантичне наповнення змінювалась із плином часу, і які характеристики цього концепту є актуальним у сучасній англомовній культурі.

Виклад основних матеріалів дослідження.

Концепт – це багатопланове утворення, під яким розуміють одиницю знань, що описує певний елемент дійсності, і який має денотат, абстрактний або конкретний. Концепт представляє собою систему структурованої, тобто логічно організованої інформації, яка стоїть за словом (його іменем), і ця інформація включає в себе всю сукупність семантичних характеристик, основних і вторинних, які несуть культурно вагому інформацію. Культурно значущий концепт може мати кілька загально прийнятих синонімічних імен в культурі (гарний, красивий, вродливий), і інформація, що стоїть за ними, доповнює та конкретизує його загальне семантичне значення, оскільки ці імена позначають один і той самий елемент дійсності. Концепт може бути як завгодно малим або як завгодно об'ємним, залежить від елемента дійсності, обраного як об'єкт культурно-лінгвістичного аналізу.

Досліджуваний культурний концепт *KNIGHT/ЛИЦАР* має коріння не в суто англійській, а у загально європейській середньовічній культурі, яка, попри лінгвістичні та культурні відмінності окремих країн, що її утворювали, мала сильний об'єднуючий фактор – римо-католицьку релігійну традицію, котра формувала базові світоглядні, морально-етичні, поведінкові та естетичні цінності. І *лицарство* як феномен з'явилося у середньовічній Західній Європі у 5-7 століттях, спочатку як регулярне кінне військове формування давньо-германських держав, а пізніше, зі зміцненням впливу католицької церкви, як невід'ємна частина духовно-лицарських орденів, так званої «войовничої церкви». У її складі лицарі виконували особливу релігійну місію у Палестині, підтримували владу монарха, та були впливовою елітою суспільства – дворянами, хоча і не обов'язково заможними (Гуревич, 1990).

Хоча концепт *KNIGHT/ЛИЦАР* неможливо вважати суто англійським культурним явищем, легенди про короля Артура і його лицарів великою мірою утворили образ справжнього лицаря,

тобто, сформували основні семантичні характеристики цього концепту, які ми можемо простежити, наприклад, в творах англійського письменника XV століття сера Томаса Малорі (Malory, 1999). Ці легендарні лицарі часів Гептархії (V–VII ст.) були носіями базових лицарських чеснот: вірності Батьківщині, друзям та сюзерену, готовності захищати слабших, щедрості, почуття честі, бажання відстоювати добро та боротись зі злом, мужності. Наприклад, коли юний Артур, майбутній король, дізнався, що чоловік, в родині якого він виховувався, не є його справжнім батьком, його реакція продемонструвала його справжню відданість, вдячність і благородство:

Else were I to blame, said Arthur, for ye are the man in the world that I am most beholden to, and my good lady and mother your wife, that as well as her own fostered me and kept. And if ever it be God's will, that I be king as ye say, ye shall desire of me what I may do, and I shall not fail you.

Інша визначна постать англійської культури та літератури, Джеффри Чосер, автор знаменитих «Кентерберійських оповідань», жив на сто років раніше, ніж Томас Малорі, але описував епоху пізнього Середньовіччя, доби Хрестових походів та діяльності «войовничої церкви», тому його образ лицаря в історичному розумінні розвивається: не втрачаючи світські лицарські чесноти, лицар набуває і суто християнських якостей, таких як віра в Бога, вірність церкві та Євангелію, чистота моралі, скромність в одежі та поведінці. Наприклад, в «Оповіді лицаря» (Chaucer) Чосер так змальовує свого героя:

*There was a Knight, a most distinguished man,
Who from the day, on which he first began
To ride abroad, had followed chivalry,
Truth, honor, generousness and courtesy.
He had done nobly in his sovereign's war
And ridden into battle, no man more,
As well in Christian as in heathen places,
And ever honored for his noble graces.
<...> He wore a fustian tunic, stained and dark
With smudges where his armor had left mark;
Just home from service, he had joined our ranks
To do his pilgrimage and render thanks.*

Як ми бачимо, опис лицаря – персонажа з твору Чосера – поєднував в собі світські та християнські лицарські якості, і змальовувався, подібно лицарям Круглого столу у творах Малорі, як ідеальна, бездоганна особистість, носій чеснот та приклад для наслідування. Таким було загально прийняте розуміння лицаря і, відповідно до нього, семантичне наповнення культурного концепту *KNIGHT/ЛИЦАР*.

Наступний знаковий твір, в якому можна прослідкувати семантичний розвиток концепту *KNIGHT/ЛИЦАР* в англійській лінгвокультурі – роман доби романтизму «Айвенго», що належить перу англійського письменника шотландського походження Вальтера Скотта. У ньому автор зобразив бурхливий період історії Англії — приблизно XII століття, який характеризується жорстким протистоянням двох політичних таборів: завойовників норманів та підкорених англійців. Протистояння двох таборів було відображено, зокрема, у протистоянні двох груп лицарів: лицарів – послідовників короля-лицаря Річарда Левове Серце та лицарів ордену тамплієрів. Лицарі Вальтера Скотта чітко відрізняються не тільки за своєю політичною приналежністю, але й схильності до вчинків добра або зла. Деякі з лицарів – люди шляхетні, з чистими думками та високими ідеалами (Вілфред Айвенго, Річард Левине Серце); інші – люди підступні, чий низькі або меркантильні інтереси штовхають їх на непристойні вчинки (Реджинальд Фрон де Беф, Бріан де Буагільбер, Моріс де Брасі) (Романова, 2016).

Перш за все, слід відмітити, що концепт *KNIGHT/ЛИЦАР* в свідомості носіїв англійської лінгвокультури Нового часу зберігає притаманні йому із самого початку позитивні ідеальні характеристики, оспівані у творах носіїв культури минулих епох. Наприклад:

1) леді Ровена захищаючи Айвенго перед батьком, називає його хоробрим та шляхетним:

It is sufficient to be wise in council and brave in execution - to be boldest among the bold, and gentlest among the gentle, I know no voice, save his father's

2) Айвенго дозволяє рабу лишити собі трофей, якщо переможений ним лицар відмовиться від нього, і це свідчить про його щедрість та безкорисливість:

Restore them to thy master; or, if he scorns to accept them, retain them, good friend, for thine own use. So far as they are mine, I bestow them upon you freely

3) король Річард, який діє під маскою Чорного Лицаря висловлює свою любов та вірність Батьківщині і своєму народові:

«You can speak to no one,» replied the knight, «to whom England, and the life of every Englishman, can be dearer than to me»

4) готовність Айвенго виступити на захист дівчини-єврейки на турнірі показує прагнення захищати знедолених, відстоювати честь жінки та боротись зі злом заради добра:

I am a good knight and noble, come hither to sustain with lance and sword the just and lawful

quarrel of this damsel, Rebecca, daughter of Isaac of York; to uphold the doom pronounced against her to be false and truthless

5) християнська віра Айвенго виражалась, зокрема, у бажанні слідувати законам та традиціям своєї церкви:

Ivanhoe crossed himself, repeating prayers in Saxon, Latin, or Norman-French, as they occurred to his memory

Тобто з цих прикладів художньої літератури можна побачити, що у свідомості англомовного суспільства XIX століття ключовими характеристиками концепту *KNIGHT/ЛИЦАР* все ще лишаються культурно обумовлені асоціації зі шляхетністю, хоробрістю, витонченістю, прагненням добра та високою мораллю, хоча сам інститут лицарства на той час вже припинив своє існування.

Але, незважаючи на детальну традиційну інтерпретацію концепту, в цьому творі вже не робиться спроба ідеалізувати образ лицаря; лицарі романтичних творів XIX століття є не хрестоматійними прикладами для наслідування, а живими людьми. Вони, згідно романтичної традиції, або є носіями добра чи зла, або сповнені суперечливих прагнень. У будь-якому випадку, концепт *KNIGHT/ЛИЦАР* в свідомості носіїв англійської лінгвокультури поповнюється цілою низкою суперечливих, або явно негативних характеристик, які, якщо вдуматись, є логічним слідством того способу життя, які вели лицарі. Наприклад:

1) реакція Бріана де Буагільбера на слова пілігрима доводить, що участь у хрестових походах та безмежна влада зробили лицарів самозакоханими та запальними:

It is impossible for language to describe the bitter scowl of rage which rendered yet darker the swarthy countenance of the Templar. In the extremity of his resentment and confusion, his quivering fingers griped towards the handle of his sword

2) відвертий погляд Буагільбера на леді Ровену, який протирічив поняттям саксів про ввічливість та повагу до хазяїв, свідчив про його егоїзм:

Unheeding this remonstrance, and accustomed only to act upon the immediate impulse of his own wishes, Brian de Bois-Guilbert kept his eyes riveted on the Saxon beauty

3) жорстоке здирство, яке проявив Фрон де Беф до беззахисного полоненого свідчив про загально відому жадібність та користолобство лицарів-тамплієрів:

«I am reasonable,» answered Front-de-Boeuf, «and if silver be scant, I refuse not gold. At the rate of a mark of gold for each six pounds of silver, thou shalt

free thy unbelieving carcass from such punishment as thy heart has never even conceived».

4) зверхнє ставлення Буагільбера до саксонської мови та традицій в домі хазяїна-сакса демонструвало його гордовитість та пиху:

«*The French*», said the Templar, raising his voice with the presumptuous and authoritative tone which he used upon all occasions, «*is not only the natural language of the chase, but that of love and of war*».

5) незначні деталі поведінки свідчать про те, що багатьом лицарям-тамплієрам була притаманна неповага до власної релігії:

The Prior of Jorvaulx crossed himself and repeated a pater noster, in which all devoutly joined, excepting the Jew, the Mahomedans, and the Templar; the latter of whom, without <...> testifying any reverence for the alleged sanctity of the relic, took from his neck a gold chain

6) привілеї та можливість легкої наживи перетворювала лицарів-завойовників на бандитів та гнобителів:

«What! is it Front-de-Boeuf», said the Black Knight, «who has stopt on the king's highway the king's liege subjects? Is he turned thief and oppressor?»

7) влада та можливість легкої наживи розвивали в лицарях хтивість та здатність до насильства:

«To thyself, fair maid», answered De Bracy, in his former tone «to thine own charms be ascribed whate'er I have done which passed the respect due to her, whom I have chosen queen of my heart, and lodestar of my eyes».

8) необмежена влада робила лицарів з впливових орденів нестримними честолюбцями, які здатні на все заради досягнення своєї цілі:

... leaving Rebecca scarcely more terrified <...> at the furious ambition of the bold bad man in whose power she found herself so unhappily placed.

Отже, семантичне наповнення концепту *KNIGHT/ЛИЦАР* в Новий Час (XIX ст.) свідчить про те, що поряд із високими ідеалами, захищати та сповідувати які були покликані європейські лицарі, спосіб їхнього життя, особливості місії, а також виключний статус воїнів, духовенства та дворян одночасно, прискорювало розвиток успадкованих та набутих вад, які призводили до деградації як самих лицарів, так і створеного ними суспільства. Тому з плином часу лицарство як інститут втратило свою впливовість та зникло, що призвело до значного збідніння актуального семантичного наповнення концепту *KNIGHT/ЛИЦАР*.

Із плином часу поняття *лицар* стало суто риторичною фігурою мови, не асоціюючись більше із

реально існуючим суспільним інститутом, а тільки із набором суспільно важливих рис характеру та манери поведінки. Сучасне ядерне значення концепту *KNIGHT/ЛИЦАР* в свідомості носіїв англійської мови пов'язується, в основному, з образом безстрашного воїна на коні, який звершує благородні вчинки на честь прекрасних дам, бореться із несправедливістю та неправдою. Саме це розуміння відображено у значенні відповідної лексеми в тлумачних словниках англійської мови, але не тільки воно.

Англійські словники (Knight, Definition of knight; Longman Dictionary, 2000) визначають лексему *KNIGHT/ЛИЦАР* за кількома змістовими блоками.

Ядро концепту, тобто набір характеристик, які сприймаються як основні, і в словниках подаються першими. Вони утворюють блок культурно та історично сформованих значень концепту, які, хоча і формують семантичну основу концептуального змісту, не є комунікативно актуальними:

1) *a mounted man-at-arms serving a feudal superior, esp. a man ceremonially inducted into special military rank usu. after completing service as page and squire*

2) *a member of an order or society*

3) *a man honored by a sovereign for merit and in Great Britain ranking below a baronet*

4) *a person of antiquity equal to a knight in rank*

II. **Периферію концепту**, тобто набір характеристик, які сприймаються як другорядні для концепту *KNIGHT/ЛИЦАР*. Вони репрезентують блок його значень, які сформувались пізніше, але зараз є комунікативно актуальними:

5) *a man devoted to the service of a lady as her attendant or champion; a knight in shining armor – a brave or admirable person, who saves someone, esp. a woman, from a dangerous or difficult situation*

6) *white knight – a person or organization that puts money into the business company to save it from being taken over by another company*

7) *either of two pieces of each color in a set of chessmen having the power to make an L-shaped move of two squares in one row and one square in a perpendicular row over squares that may be occupied*

Ці висновки також підтверджуються сучасними дослідженнями динаміки культурного концепту *KNIGHT/ЛИЦАР* в англійській культурі (Голодова, 2015). Результати цих досліджень свідчать про те, що із плином часу культурно-історичні елементи значення, хоча і продовжують асоціюватись із *лицарством* як із важливим культурним феноменом минулих часів, втратили свою комунікативну актуальність. З часом більш

важливим стає запроваджена інститутом європейського лицарства система моральних стандартів та відповідної поведінки. Лицарство зникло як соціальний феномен, але лишило після себе цілу низку етичних принципів, які виявились досить актуальними протягом декількох наступних культурних епох. Наприклад, саме лицарський кодекс вплинув на систему цінностей англійських джентльменів, і, навіть, за думкою цього дослідника, вплинув певною мірою на модель поведінки американських ковбоїв і на моральний кодекс скаутської організації.

Висновки. Узагальнюючи особливості концептуалізації феномену лицарства в англійській ментальності, можна зробити висновок, що, *по-перше*, дослідження культурно-історичних концептів на прикладі концепту *KNIGHT/ЛИЦАР* підтверджує, що концепти, культурно значущі у попередні епохи, не завжди зникають із актуальної

концептосфери, навіть після того, як саме явище перестало бути елементом сучасного життя; в таких випадках часто комунікативно актуальними стають їхні узагальнені метафоричні значення, які номінують загальнолюдські цінності, висвітлюючи певний аспект їхнього змісту. *По-друге*, щодо досліджуваного концепту, як і в ті часи, коли лицарство існувало як соціальний прошарок, так і тепер, коли комунікативно актуальним є метафоричне вживання цього концепту, основною метою концепту *KNIGHT/ЛИЦАР* було і є представлення певної ідеальної моделі поведінки, яка ґрунтувалась у своїй більшості на християнських моральних цінностях. І навіть у знаменитому творі Вальтера Скотта, в якому лицарі постають перед нами як реальні люди як із чеснотами, так і з вадами, слідування моральному кодексу лицарства представляється більш оптимальним та надійним, ніж його порушення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вежицкая А. Семантические универсалии и описание языка. Москва: Языки русской культуры, 1999. 780 с.
2. Голодова Е. Ю. Рыцарский кодекс поведения: динамика лингвокультурных ценностей (на материале английского языка): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19. Волгоградский государственный социально-педагогический ун-т. Волгоград, 2015. 197 с.
3. Гуревич А. Я. Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства. Москва: Искусство, 1990. 396 с.
4. Жаботинская С. А. Лингвокогнитивный подход к анализу номинативных процессов. *Вісник ХНУ*. 2010. № 982. С. 6–20.
5. Жаботинская С. А. Лексическое значение: принципы построения концептуальной сети. Черкассы: Черкасский национальный университет, 2005. 53 с.
6. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка. *Известия РАН. Серия литературы и языка*. 1993. Т. 52, № 1. С. 3–9.
7. Кубрякова Е. С. О современном понимании термина «концепт» в лингвистике и культурологии. *Реальность, язык и сознание*. Тамбов, 2002. С. 271–280.
8. Минский М. Фреймы для представления знаний. Москва: Энергия, 1979. 152 с.
9. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж: Истоки, 2001. 191 с.
10. Романова Т.Н. Т. Н. Романтический аспект исторического романа «Айвенго» В. Скотта. *Проблемы романо-германской филологии, педагогики и методики преподавания иностранных языков*. 2016. № 12. С. 79–84.
11. Слышкин Г. Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. Москва: Academia, 2000. 128 с.
12. Степанов Ю. С. Понятие. *Большой энциклопедический словарь: Языкознание*. Москва, 1998. С. 383–385.
13. Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания. *Новое в зарубежной лингвистике: Когнитивные аспекты языка*. 1988. № 23. С. 52–92.
14. Chaucer G. The Canterbury Tales: the Prologue. URL: <https://www.dvUSD.org/cms/lib011/AZ01901092/Centricity/Domain/2891/Canterbury%20Tales%20prologue.pdf> (date of access: 13.07.2021).
15. Knight, Definition of knight. *Merriam-Webster*. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/knight> (date of access: 14.07.2021).
16. Longman Dictionary of Contemporary English. Harlow: Pearson Education Ltd., 2000. 1668 p.
17. Malory T. Le Morte d'Arthur. New York: Random House Publishing Group, 1999. 992 p.
18. Scott W. Ivanhoe. United Kingdom: Wordsworth Editions, 1995. 464 p.

REFERENCES

1. Vezhbickaya A. Semanticheskie universalii i opisaniye yazyka [Semantic universals and language description]. Moskva : YAzyki russkoj kul'tury, 1999. 780 p. [in Russian].
2. Golodova E. YU. Rycarskij kodeks povedeniya: dinamika lingvokul'turnyh cennostej (na materiale anglijskogo yazyka) [Knightly Code of Conduct: Dynamics of Linguocultural Values (Based on the Material of the English Language)]: dis. ... kand. filol. nauk : 10.02.19. Volgogradskij gosudarstvennyj social'no-pedagogicheskij un-t. Volgograd, 2015. 197 p. [in Russian].
3. Gurevich A. YA. Srednevekovyj mir: kul'tura bezmolstvuyushchego bol'shinstva [The Medieval World: The Culture of the Silent Majority]. Moskva : Iskusstvo, 1990. 396 p. [in Russian].

4. ZHobotinskaya S. A. Lingvokognitivnyj podhod k analizu nominativnyh processov [Linguo-cognitive approach to the analysis of nominative processes]. *Bulletin of KhNU*. 2010. № 982. pp. 6–20. [in Russian].
5. ZHobotinskaya S. A. Leksicheskoe znachenie: principy postroeniya konceptual'noj seti [Lexical meaning: principles of constructing a conceptual network]. Cherkassy : Cherkasskij nacional'nyj universitet, 2005. 53 p. [in Russian].
6. Lihachev D. S. Konceptosfera russkogo yazyka [The concept of the Russian language]. *Notices of the Russian Academy of Sciences. Literature and language series*. 1993. T. 52, № 1. S. 3–9. [in Russian].
7. Kubryakova E. S. O sovremennom ponimanii termina «koncept» v lingvistike i kul'turologii [On the modern understanding of the term "concept" in linguistics and cultural studies]. *Reality, language and consciousness*. Tambov, 2002. pp. 271–280. [in Russian].
8. Minskij M. Frejmy dlya predstavleniya znaniy [Frames for representing knowledge]. Moskva: Energiya, 1979. 152 p. [in Russian].
9. Popova Z. D., Sternin I. A. Ocherki po kognitivnoj lingvistike [Essays on Cognitive Linguistics]. Voronezh : Istoki, 2001. 191 p. [in Russian].
10. Romanova T.N T. N. Romanticheskij aspekt istoricheskogo romana «Ajvengo» V. Skotta [The romantic aspect of the historical novel "Ivanhoe" by W. Scott]. *Problemy romano-germanskoj filologii, pedagogiki i metodiki prepodavaniya inostrannyh yazykov*. 2016. № 12. pp. 79–84. [in Russian].
11. Slyshkin G. G. Ot teksta k simvolu: lingvokul'turnye koncepty precedentnyh tekstov v soznanii i diskurse [From text to symbol: linguocultural concepts of precedent texts in consciousness and discourse]. Moskva: Academia, 2000. 128 p. [in Russian].
12. Stepanov YU. S. Ponyatie [Concept]. *Big Encyclopedic Dictionary: Linguistics*. Moskva, 1998. pp. 383–385. [in Russian].
13. Fillmor CH. Frejmy i semantika ponimaniya [Frames and semantics of understanding]. *New in foreign linguistics: Cognitive aspects of language*. 1988. № 23. pp. 52–92. [in Russian].
14. Chaucer G. The Canterbury Tales: the Prologue. URL: <https://www.dvUSD.org/cms/lib011/AZ01901092/Centricity/Domain/2891/Canterbury%20Tales%20prologue.pdf> (date of access: 13.07.2021).
15. Knight, Definition of knight. *Merriam-Webster*. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/knight> (date of access: 14.07.2021).
16. Longman Dictionary of Contemporary English. Harlow: Pearson Education Ltd., 2000. 1668 p.
17. Malory T. Le Morte d'Arthur. New York: Random House Publishing Group, 1999. 992 p.
18. Scott W. Ivanhoe. United Kingdom: Wordsworth Editions, 1995. 464 p.